

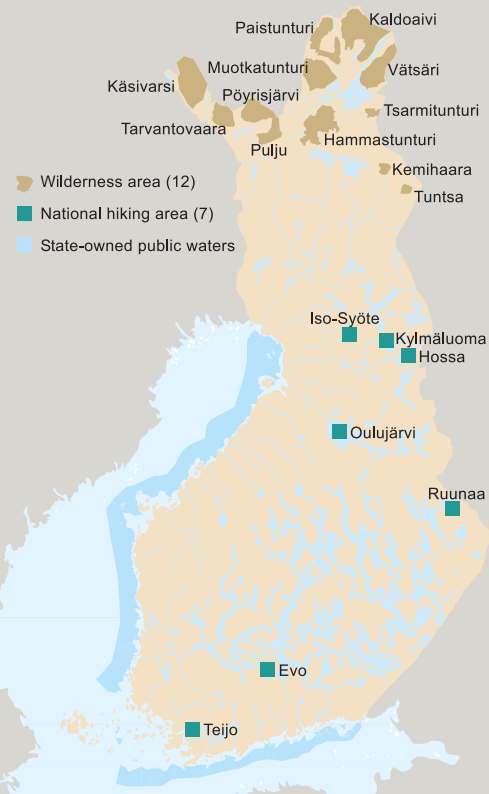
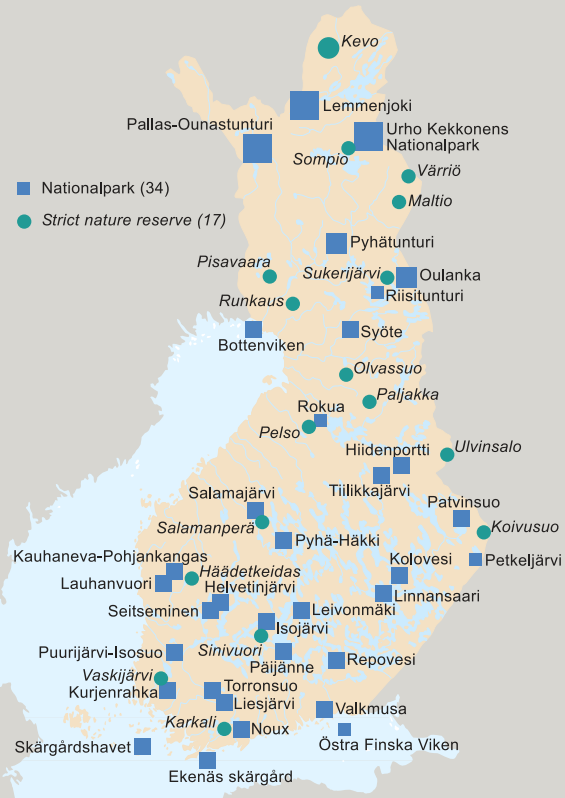
FORSTSTYRELSENS NATURSKYDD

Årsberättelse 2003

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

**Nationalparker, naturreservat,
ödemarksområden, strövområden
samt statens allmänna vattenområden**

Innehåll

Naturskyddsdirektörens översikt	3
Forststyrelsens naturskydd	4
Friluftstjänster landet runt	5
Nya nationalparker i Leivonmäki ja Repovesi	8
Vitryggig hackspett – vår nya ansvarsart	10
Restaurering och vård av kulturlandskap	12
Naturturism på naturens villkor	14
Forststyrelsens naturum, naturhus och servicepunkter	15

▲ Fjällräv (*Alopex lagopus*)

Text: Liisa Nikula
 Översättning: Majsi Åhman
 Layout: Marianne Katainen
 Kartor: Hannu Sipinen, © Forststyrelsen
 Pärmens foto: Jari Kostet (*Lortikka* hyresstuga i Isojärvi nationalpark)
 Bakpärmens foto: Auvo Sapattinen (*tillsynsmän i sitt arbete*)

Forststyrelsen, naturskydd 2004
 PB 94 (Fernissagatan 4), 01301 Vanda
 Telefon 0205 64 100
 Telefax 0205 64 4350
 www.metsa.fi, www.utinaturen.fi

Erweco Painotuote Oy, Helsingfors 2004
 Upplaga 800 st., tryckt på miljövänligt papper
 ISBN 952-446-420-9

Naturskyddsdirektörens översikt

Forststyrelsens naturskydd sköter nationalparker, naturreservat och övriga naturskyddsområden samt ödemarksområden och statens strövområden i syfte att bevara vårt lands naturvärden och att i allemansrättens anda betjäna friluftsfolket. Även de av staten ägda allmänna vattenområdena till havs och i insjövattnen sköts av oss. Naturskyddet har också sysselsättande effekter och skapar möjligheter för naturturism och vetenskaplig forskning. Vi främjar ett hållbart nyttjande av statens ekonomiskogar. Riksdagen beslutar årligen om målen för verksamheten och dessa preciseras sedan av miljöministeriet, som styr naturvårdsåtgärderna, samt av jord och skogsbruksministeriet när det gäller friluftstjänsterna.

Det av statsrådet godkända handlingsprogrammet Metso, vars syfte är att trygga den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland, och handlingsprogrammet Vilmat för att utveckla rekreatjonsbruket av skogar och naturturismen samt anslutande finansieringsbeslut som stöder sysselsättningen har förstärkt ytterligare resultatenheten naturskydds verksamhet år 2003.

Metso-programmet kom igång med fart och dess resultatmål uppnåddes. Som ett del i programmet utreddes naturtyperna på 136 000 hektar skyddsområden.

I syfte att öka mångfalden i naturskogor, återställa den naturliga vattenhushållningen och trygga hotade arters fortsatta existens restaurerade vi i samarbete med resultatenheten skogsbruk, som en engångsföretelse, 2 200 hektar sådan skog och myrmark på naturskyddsområden som varit i ekonomibruk. I och med detta förbättrades också skogsarbetarnas sysselsättningsläge.

Europeiska unionens Life Nature-fond beviljade finansiering till restaurering av 33 Natura-områden. Forststyrelsens samarbetspartners i detta projekt är Joensuu universitet, Karelska Brigaden, WWF Finland och UPM-Kymmene Abp.

För att främja förutsättningarna för naturskyddsområdenas användning för naturturism och närings-

L/isa Nikkula

livet i anslutning till naturturismen utvecklades bastjänsterna bl.a. i Skärgårdshavets nationalpark och andra nationalparker på havsområdet. Även utvecklingsprojekten vid Noux nationalpark fortsatte. Serviceutrustningen i Leivonmäki, Repovesi och Lauhanvuori och många andra

nationalparker förbättrades.

Vår verksamhet var framgångsrik också på andra områden. I början av året inrättades Repovesi nationalpark, och planeringen av dess skötsel och användning framskred i rask takt. I början av mars grundades vårt lands 35:e nationalpark i Leivonmäki. Miljöministeriet överlämnade till riksdagen en lagproposition om Pallas-Yllästunturi nationalpark.

Forststyrelsen deltog, inom ramen för programmet för skydd av Östersjön, i utarbetandet av programmet för inventering av undervattensnaturen och påbörjade förverkligandet av sin egen marinbiologiska handlingsplan.

För att effektivera samarbetet rörande de nordliga skyddsområdena i Europa grundades på Forststyrelsens initiativ inom det europeiska förbundet för skyddsområden (EUROPARC) en avdelning för Norden och Baltikum. I denna avdelning ingår medlemmar från Island, Norge, Sverige, Finland Estland, Litauen och Lettland.

Forststyrelsen slöt samarbetsavtal med Museiverket och Geologiska forskningscentralen.

Rauno Väisänen
Rauno Väisänen

Forststyrelsens naturskydd

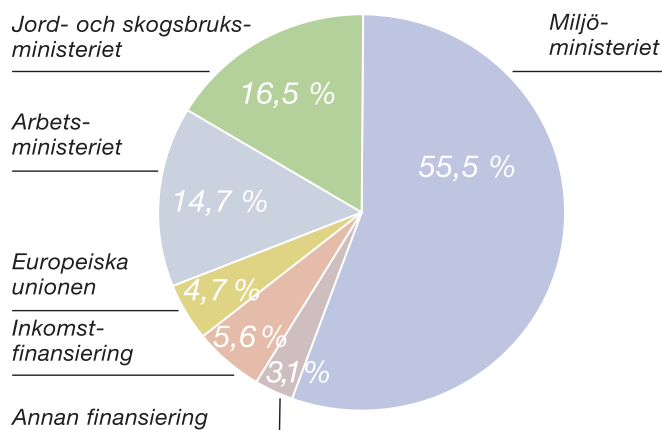
Forststyrelsen sköter och nyttjar de land- och vattenområden som ägs av staten. Forststyrelsen är ett statligt affärsverk, som har såväl affärsekonomisk verksamhet som samhällliga uppgifter. Sistnämnda uppgifter, som i huvudsak finansieras med statens budgetmedel, omfattar skötsel av statens naturskydds- och strövområden och produktion av friluftstjänster för medborgarna. Forststyrelsens naturskydd består av sex regionala enheter och en centralenhet.

Forststyrelsens naturskydd sköter och styr nyttjandet av största delen av de områden som ägs av staten och har reserverats för naturskydd och friluftsliv. År 2003 sörjde vi för sammanlagt 37 300 km² landområden och 31 100 km²

Forststyrelsens lagstadgade naturskyddsområden, ödemarksområden, statsägda strövområden, rekreationsskogar, reserveringar av skyddsområden samt allmänna vattenområden 31.12.2003.

Typ av område	Antal	Areal, km ²
Nationalparker	34	8 138
Naturreservat	17	1 503
Myrskyddsområden	173	4 512
Lundskyddsområden	49	11
Övriga naturskyddsområden	183	823
Genom beslut av Forststyrelsen inrättade	24	8
Lagstadgade naturskyddsområden totalt	480	14 995
Reserveringar av skyddsomr. enligt skyddsprogrammen		7 777
Ödemarksområden	12	14 898
Statens strövområden	7	359
Rekreationsskogar	93	1 618
Övriga områden totalt		24 652
Allmänna vattenområden (som ej ingår i ovanstående)		24 348
Alla sammanlagt		63 995

Finansieringskällorna för naturskydd år 2003 (32 milj. euro)

vattenområden. År 2003 ökade arealen av landområden vi förvaltar med ca 700 km².

Därtill skyddar och följer vi upp förekomsterna av hotade arter inom Forststyrelsens områden. Vi ansvarar också för det nationella skyddet och den riksomfattande uppföljningen av bestånden av kungsörn, saimenvikare och många andra hotade arter. Vi producerar avgiftsfria friluftstjänster för dem som rör sig i naturen med stöd av allemansrätten.

Forststyrelsens naturskydd deltar i den internationella naturskyddsverksamheten och främjar försöksverksamhet och forskning som gynnar den biologiska mångfalden i naturen.

Forststyrelsens naturskydd använde till sin verksamhet år 2003 sammanlagt 32 miljoner euro och den sammanlagda arbetsinsatsen uppgick till 570 årsverken. I slutet av år 2003 arbetade 300 fast anställda personer vid Forststyrelsens naturskydd. Sammanlagt 790 personer arbetade under årets lopp som visstidsanställda, och deras arbetsinsats utgjorde ungefär hälften av årsverken.

Jari Kostet

▲ Centrumet för Insjönatur fungerar fr.o.m. den 1.3.2004 under namnet Oskari – Linnasaaris naturum.

Friluftstjänster landet runt

Forststyrelsens naturum, servicepunkter, naturstugor och andra infopunkter lämnar information om naturen och utbudet av friluftstjänster i närliggande områden. Programutbudet vid våra 19 naturum och naturhus omfattar olika slag av evenemang och utställningar. I naturumen får man också upplysningar om alla övriga tjänster Forststyrelsen erbjuder. I slutet av år 2003 hade vi 23 naturum och servicepunkter, som besöktes av sammanlagt 688 000 besökare. Vi sköter också över 12 000 km leder av olika slag, av vilka nästan 3 500 km är vandringsleder och 1 000 km vattenleder. Vi svarar också för underhållet av ved på 2 000 objekt och för avfallshanteringen på 650 objekt.

Aret började med öppningen av naturumet i Syöte nationalpark i Pudasjärvi. Under det första året uppgick antalet besökare i natu-

met till 30 000. Syöte nationalpark och Iso-Syöte strövområde ligger alldeles i närheten av naturumet.

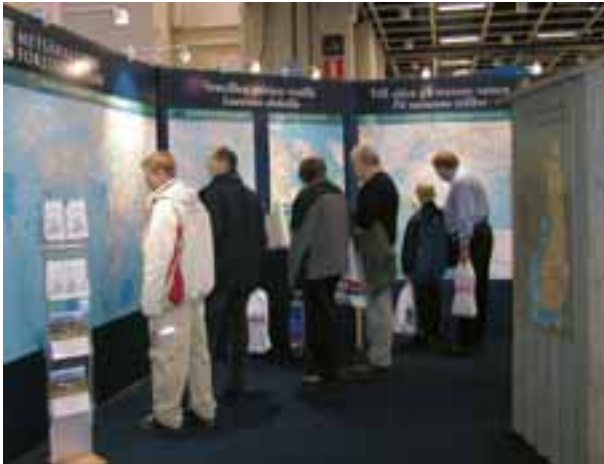
Kilpisjärvi naturhus, som är det gemensamma kundservicecentret för Kilpisjärvi, ödemarksområdet i Lapska armen och Malla naturreservat och Saana naturskydds- och forskningsområde, öppnades i slutet av april. Utställningen i naturhuset berättar om naturen på högfjällsområdet i Lapska armen och om livet i Yliperä.

År 2003 blev en förutredning om byggandet av ett naturum i Noux nationalpark klar. Syftet med utredningen var att klarlägga behovet av och utsikterna för ett naturum, och i den diskuteras också den kommande verksamheten och alternativa platser för naturumbygget. Tanken bakom naturumet är att huset skulle fungera som ett fönster till den finska naturen, som en gemensam servicepunkt

för hela Noux sjöplatå och som ett centrum för miljöfostran.

I de objekt Forststyrelsens naturskydd sköter erbjuds besökarna intressant och varierande verksamhet. Våra tjänster och objekt presenteras för naturintresserade också vid mässor och andra evenemang.

Forststyrelsen presenterade lämpliga friluftsobjekt och tjänster för båtfolket på den tio dagar långa Vene 03 Båt-mässan i februari 2003. Vid båtmässan presenterade våra vattenexperter vårt tjänstutbud med hjälp av kartor och våra nya webbsidor för dem som färdas till sjöss.

▲ Kartorna över Finska viken, Päjäne och Linnansaari nationalpark lockade omkring 8 000 besökare till vår mässavdelning.

Europeiska nationalparksdagen firades den 24 maj för femte gången i rad. Syftet med dagen är att få i synnerhet människor som bor i närheten av nationalparkerna att bekanta sig med dessa områden. Temat för dagen var år 2003 frivilligarbete i nationalparkerna. I ett tjugotal naturum eller nationalparker erbjöds möjlighet till talkoarbete av varierande slag: uppsnygning av terrängen, samling av ved, byggande av fågelholkar, kokning av talkkuna och klippning av får.

Det nordiska evenemanget De vilda blommornas dag firades för första gången i Finland 15.6. För att främja intresset för botanik och natur över lag

▲ Emblemet för De vilda blommornas dag pryds av Finlands nationalblomma liljekonvalj.

ordnades sammanlagt nästan 70 avgiftsfria naturutflykter i olika delar av landet. Forststyrelsen deltog i ordnandet av dagen.

Under jubileumsåret för Europas byggnadsarv 2003 presenterades byggnadskonst och värdefulla byggnader. Vid naturumet i Seitseminen ordnades föreläsningar. Före detta skogsvaktargårdar och torp som numera sköts på traditionellt sätt samt evenemangen vid kulturgårdarna lockade många av byggnadsarvet intresserade besökare. Temat för dagen för Europas byggnadsarv den 12 september var Öppna dörrar.

Gemensamt land är en vandringsutställning som med nutidskonstens medel berättar om de arktiska folkens förhållande till naturen. Utställningen är ett samarbetsprojekt mellan Övre Lapplands naturum Siida och Samemuseet i Enare. År 2003 kretsade en vandringsutställning om den hotade fjällräven, dess skydd och forskning i de nordiska naturumen. Till ära av Pallastunturi nationalparks 65-årsjubileum framfördes en ny audiovisuell presentation med sex olika språkalternativ. Under de livligaste perioderna har presentationen rullat så gott som oavbrutet.

Suomen retkeilyopas gavs ut i en tredje, reviderad upplaga i samarbete med Edita Publishing Ab. Uppgifter om utflyktsmål och vår verksamhet gavs år 2003 också på våra 1 650 webbsidor på adressen www.metsa.fi, där man också fick information om våra 360 publikationer och andra tryckalster.

Uppskattat antal besök i Forststyrelsens naturum, naturhus och servicepunkter 2003

Naturumet Blåmusslan	20 200
Ekenäs naturum	26 000
Fjällapplands naturum	24 500
Hossa naturum	41 200
Centrum för Insjönatur	14 400
Kajanalands naturum	8 500
Naturumet Kellokas	57 600
Kilpisjärvi naturhus	9 900
Koilliskaira naturum	21 400
Nestori – Saimens naturum	9 800
Oulanka naturum	71 800
Pallastunturi naturum	37 700
Pyhätunturi naturum	26 300
Ruunaa naturum	15 800
Savukoski naturum	8 900
Seitsemänen naturum	31 500
Siida – Övre Lapplands naturum	89 700
Syöte naturum	30 300
Tavastlands naturum	20 800
Naturumen (19) totalt	566 300
Servicepunkten Etiäinen	37 700
Ivalo servicepunkt	8 700
Servicepunkten Karhuntassu	65 000
Servicepunkten Kiehininen	10 000
Servicepunkterna (4) totalt	121 400
Alla (23) sammanlagt	687 700

Uppskattat antal besök i nationalparkerna 2003

Bottenviken	7 000
Ekenäs skärgård	20 000
Helvetinjärvi	32 000
Hiidenportti	7 500
Isojärvi	8 000
Kauhaneva-Pohjankangas	6 000
Kolovesi	6 000
Kurjenrahka	20 000

Lauhanvuori	25 000
Leivonmäki	4 500
Lemmenjoki	10 000
Liesjärvi	15 000
Linnansaari	28 000
Noux	100 000
Oulanka	165 000
Pallas-Ounastunturi	125 000
Patvinsuo	15 000
Petkeljärvi	17 000
Puurijärvi-Isosuo	15 000
Pyhä-Häkki	11 000
Pyhätunturi	25 000
Päjäne	8 000
Repovesi	65 000
Riisitunturi	7 000
Rokua	24 000
Salamajärvi	7 000
Seitsemänen	40 000
Skärgårdshavet	80 000
Syöte	24 000
Tiilikjärvi	6 000
Torrnsuo	20 000
Urho Kekkonens nationalpark	160 000
Valkmusa	5 000
Östra Finska viken	15 000
Sammanlagt	1 123 000

Uppskattat antal besök på statens strövmråden 2003

Evois strövmråde	50 000
Hossa strövmråde	42 000
Iso-Syöte strövmråde	22 000
Kylmäluoma strövmråde	34 000
Ruunaa strövmråde	118 000
Tykö strövmråde	60 000
Ule träsk strövmråde	27 000
Sammanlagt	353 000

Mikael Hiltze

▲ Leivonmäki nationalpark är vårt lands 35:e nationalpark.

Nya nationalparker i Leivonmäki och Repovesi

Forststyrelsens naturskydd sköter nära nog alla naturskyddsområden som inrättats på statens mark i Finland. Vi har också tillsynen över de nordliga ödemarksområdena och statens strövområden samt de skyddsområdesreserveringar som ingår i skyddsprogrammen. Vi ansvarar också för skötseln av 19 rekreationsskogar.

Miljöministeriet inrättade år 2003 två nya nationalparker. Repovesi nationalpark grundades i början av året i kommunerna Valkeala och Mäntyharju på mark som UPM-Kymmene Abp donerat till staten för inrättandet av en nationalpark.

Leivonmäki nationalpark, som inrättades i början av mars 2003, är vårt lands 35:e nationalpark. Parkens natur med myrar, stränder, åsar och skogar bildar ett utmärkt friluftsobjekt och passar också bra för undervisningsändamål.

År 2003 firade våra äldsta nationalparker, Pyhä-tunturi och Pallas-Ounastunturi nationalparker, sitt 65-årsjubileum. Skärgårdshavets och Urho Kekkonens nationalparker åter fyllde 20 år. Den yngsta jubilarer, Päjane nationalpark, fyllde 10 år, vilket firades med en båtutflykt.

EU-kommission godkände i slutet av året 19 områden i Övre Lappland som Natura-områden i den alpina zonen. Områdena införlivas sålunda i det ekologiska nätverket Natura 2000. Av de alpina Natura-områdena är 17 helt eller delvis på Forststyrelsens mark. Dessa upptar av Forststyrelsens marker en areal på 17.810 km². Områdena är huvudsakligen ödemarksområden.

Samarbetet med Sametinget i Finland framskred. Sametinget utarbetade, förutom ett normalt utlåtande, på Forststyrelsen begäran en bedömning av de skötsel- och nyttjandeplaners inverkan på samekultu-

ren som gjorts för ödemarksområdena. Forststyrelsen svarar för skötseln av Sevettjärvi naturstuga, som är en skoltiskt kulturgård.

I samarbete med rikssvenska myndigheter gjordes en förutredning av skötseln och nyttjandet av naturskyddsområdena i Kvarken. I projektet sammanjämkades ländernas arbetsmetoder och principer för skötseln av områdena och styrningen av användningen. Skötseln och användningen av de finska Mickelsörarna och svenska Holmön påbörjades utgående från denna förutredning.

Planeringen av skötseln och användningen av naturresurser reviderades inom Forststyrelsen år 2003. Den tidigare ekologiska landskapsplaneringen sammanfogades med naturresursplaneringen. Den första naturresursplanen av detta slag blev färdig i Kajanaland. I planen för Kajanaland poängteras mer än tidigare rekreatjonsbruket av naturen och natur-

turismen, vilket i praktiken betyder att man bevarar och utvecklar skogens landskapsvärden på de för turismen viktigaste områdena i Kajanaland. År 2003 påbörjades i västra Finland en naturresursplanering.

Enhetliga arbetsmetoder i fält tack vare arbetsbok

För att utveckla fältpersonalens arbete utarbetade man inom resultatenheten naturskydd en fältsarbetsbok. Arbetsboken togs i bruk i början av år 2003, och i den tas upp tiotals olika fältarbeten förknippade med serviceutrustning, naturvård och kundtjänst. I boken beskrivs också bästa praxis inom fältarbetet och tips för att underlätta arbetet. Målet för utbildningsprogrammet för fältpersonal är en specialyrkesexamen i mångbruk av skogen. Utbildningen omfattar 11 studieveckor och i den deltar över 60 studerande. Utbildningen upphör hösten 2004.

Europeiska unionens Life-fondprojekt i vilka Forststyrelsens naturskydd deltog 2003

Mål: Skydd av arter och livsmiljöer som enligt habitat- och fågeldirektiven kräver särskilda åtgärder för att bevaras samt utveckling av Natura 2000-områdena.

- 2003–2008** Skydd av den hotade fennoskandiska fjällräven
- 2003–2007** Skötsel av fågelvatten längs fåglars flyttrutter vid Finska
- 2002–2007** Myrarna och urskogarna i Karelen, pärlor i vår naturhistoria
- 2002–2007** Restaurering av boreala skogar och skogbevuxna myrar
- 2002–2006** Restaurering av myrar och miljöfostran i Norra Savolax
- 2002–2005** Evoirs – skydd av och information om skogsnaturen i södra Finland
- 2002–2005** Skydd av Finlands sydligaste aapamysödemarken i norra Österbotten och Kajanaland
- 2001–2006** Skydd av för fågelfaunan värdefulla våtmarker i Mellersta Finland
- 2001–2005** Lundar, hackspettskogor och naturskogor i Norra Karelen
- 2001–2004** Restaurering och skötsel av ängar i Finland, Sverige och Estland
- 2001–2004** Skydd och skötsel av Siikalampi värdefulla fågelsjö
- 2000–2005** Skydd av guckusko och myrbräcka i norra Finland
- 2000–2005** Skydd och nyttjande av för fågelfaunan värdefulla aapamys i mellersta Lappland
- 1999–2004** Restaureringsprojekt gällande värdefulla våtmarker i sydvästra Finland
- 1999–2003** Skydd och skötsel av lundar i Birkaland

- 1999–2003** De lövträdsdominerade naturskogarna och lundarna i Norra Savolax
- 1999–2003** Verkställande av skyddet av gammelskogarna i Ylläs-Aakenusområdet
- 1999–2003** Koordinering av skyddet och övrigt nyttjande av de boreala naturskogarna i Syöteområdet

Av Europeiska unionens strukturfonder stödda projekt i vilka Forststyrelsens naturskydd deltog 2003

Mål: Att minska de regionala skillnaderna inom EU genom att stöda de svagast utvecklade regionerna. Verkställande av miljöprojekt av varierande typ.

- 2003–2006** Historien som drivfjäder för naturturismen vid Lieksanjoki (Interreg III A Karelen)
- 2003–2005** Kalevala-parkerna (Interreg III A Karelen)
- 2003–2005** Centrum för stora rovdjur – start av verksamheten (Interreg III A)
- 2003–2005** Flodpärlmusslans utbredning och populationens tillstånd i nordvästra Fennoskandien
- 2002–2004** Utvecklandet av naturturismen i Unescos biosfär områden i skärgårdshavet och västra Estland
- 2002–2004** Tillbaka till rötterna – traditionsbevarande naturvägledning
- 2002–2004** Främjande av naturturism i Oulanka och Paanajärvi nationalparker (Interreg III A)
- 2001–2003** Serviceanläggningar i Tjockåns nedre lopp (målprogram 2)
- 2001–2003** Kvarken Miljö (Interreg III A)
- 2001–2003** Naturstigar och konstruktioner för rekreatjonsbruk

Vitryggig hackspett

– vår nya ansvarsart

Jeri Kostet

▲ Vitryggig hackspett trivs i mellersta Finland, södra Savolax, Sydskarelen och Tavastland.

Naturskydd ansvarar för skyddet av hotade arter på Forststyrelsens marker. Forststyrelsen har ett särskilt ansvar för 34 arter, såsom norna (*Calypso bulbosa*), strandviva (*Primula nutans* var. *jokelae*), polarblära (*Silene furcata*), kungsörn (*Aquila chrysaetos*), fjällräv (*Alopex lagopus*) och saimenvikare (*Phoca hispida saimensis*). Från och med början av år 2003 räknas också vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucotos*) till dessa. Största delen av de arter som Forststyrelsen ansvarar för ingår också i EU:s fågel- och habitatdirektiv.

Ansvar för uppföljningen av vårt lands bestånd av vitryggig hackspett övergick från WWF till Forststyrelsen i början av år 2003. Häckningsresultatet för vitryggig hackspett var år

2003 det bästa under hela uppföljningsperioden på 10 år: på sommaren observerades 34 häckningar. Det häckande beståndet av denna art uppskattas vara 40–50 par, vilket är ett tecken på att decimeringen av beståndet troligen har stannat upp. När uppföljningen inleddes år 1994 påträffades endast 11 häckande par.

Kungsörnens häckning lyckades på 145 revir. Några häckningar hade misslyckats i södra delarna av artens utbredningsområde i vårt land till följd av störning som människan orsakat i misstag eller på flit. Antalet ungar i ringmärkningsålder, 186 individ, var större än någonsin tidigare under hela den period på 40 år som man följt med kungsörnsbeståndet. Speciellt gott var häckningsresultatet i Enare, Koillismaa och sydvästra Lappland. Detta tack vare den goda födotillgången: det förekom rikligt med harar och hönsfåglar. Antalet kungsörnsungar ökade också för att det förekom mer lämpliga habitat för kungsörnen och för att antalet häckningar ökat.

I Finland känner man till 375 habitat där kungsörn häckat under de senaste tio åren. Av dessa förekommer fyra femtedelar i Lapplands län. Vid genomgången av kungsörnsbona på avlägsna ödemarksområden användes för första gången helikopter, med gott resultat.

Man hittade nya förekomster av hotade arter bl.a. på försvarsmaktens områden, vars skötsel Forststyrelsen ansvarat för sedan början av år 2002. I Parola påträffades nya förekomster av hotade insekter, t.ex. skalbaggar (*Trichonyx sulcicollis*) och *Baris artemisiae*. Vid en naturinventering på Öro i Dragsfjärd framgick att vårt lands enda bestånd av strandkvickrot (*Elymus farctus*) var livsdugligare än väntat. Därtill hittades en ny förekomst av arten.

Skötseln av backtriff-förekomsten (*Armeria maritima*) på Uddskatan i Hangö har fått andelen blommande individ att öka betydligt. Också antalet

Anu Estellinen

▲ Isväggarna som bildas vid vattenfallen i Korouoma på vintern är populära bland bergsklättrare. Istäcket skyddar den mångsidiga floran, så klättringen hotar inte arterna där.

blomskaft var mångfaldigt större än tidigare och decimeringen av förekomsten har upphört.

På naturskyddsområdet i Korouma sprickdal i Posio gjordes en inventering av klippväxterna på de sommar- och vintertida klättringsobjekten, för att man ifall det behövs kunde styra klättringsverksamheten till ställen som tål slitage bättre. Av inventeringarna krävdes inte endast god artkännedom i fråga om mossor och lavar utan också goda nerver – för att kunna utföra sitt arbete var de tvungna att hänga i linor nerför bergsstupen. Tack vare lokala bergsklättrares expertis kunde man trygga forskarnas arbets säkerhet.

På klipporna i Korouoma påträffades fyra nationellt sårbara mossarter, av vilka knutskapania (*Scapania crassiretis*) förekom i stora mängder på ravindalens bergväggar. Också andra hotade mossor, lavar och kärlväxter påträffades. Vattenfallen i Korouoma, som på vintern är populära isklättringsställen, visade sig ha en värdefull artsammansättning. Klättringslederna och klättringsverksamheten i sin nuvarande utsträckning utgör inget omedelbart hot mot arterna i Korouoma.

I slutet av sommaren inleddes kartläggningen av flodpärlmusslefförekomsterna i östra delarna av Enare och i Pasvik älvdal på ryska och norska sidan.

Det treåriga projektet, som delvis förverkligas med stöd av EU:s Interreg-finansiering, görs i samarbete med Svanhovd miljöcenter i Norge och Pasvik naturreservat i Ryssland. Syftet är att kartlägga förekomsterna av flodpärlmussla på dessa områden och att ta fram en metod att snabbt reda ut flodärlmusslans tillstånd på vidsträckta områden. Arbetet kräver kompetenta dykare, och man kommer att utbilda lokala hobbydykare i Enare för uppgiften.

Forststyrelsen underhåller också en webbplats med över 300 webbsidor på finska om våra stora rovdjur, björn, varg, lo och järv (www.suurpedot.fi).

▼ Jaktfalkens häckningsresultat var år 2003 det bästa på länge. Vid genomgången av bona påträffades över 40 ungar.

Juha Ilkka

Oy HellFoto Ab

▲ Skog som restaurerats genom brand två år efter branden. Efter en brand blir trädbeståndets struktur mångsidigare: det bildas murken ved, till följd av den ökade ljusmängden växer lövträd upp och det uppstår variation i trädbeståndets åldersstruktur och tillstånd.

Restaurering och vård av kulturlandskap

Vi vårdar livsmiljöer för att trygga fortbeståndet av hotade och sällsynta arter och deras livsmiljöer. Genom att sköta kulturmiljöer skyddar vi värdefulla landskap och organismer samt värnar vårt kulturarv. Med hjälp av restaurering strävar vi efter att återställa av människan förändrade områden i naturtillstånd eller så nära det som möjligt. Huvudparten av de hotade arterna lever i skogar i naturtillstånd och i kulturmiljöer.

Ar 2003 restaurerade Forststyrelsen 1 145 hektar skog och 1 185 hektar myrmark. Vi iståndsatte och skötte också sammanlagt 1 200 hektar olika slags kulturmiljöer.

Hösten 2003 startade storprojektet Restaurering av boreala skogar och skogbevuxna myrar, som

finansierades till hälften av EU. Projektets budget är 3,7 miljoner euro. Många parter tar del i projektet, som går ut på att man restaurerar sammanlagt över 30 Natura-områden. Man har för avsikt att restaurera ca 5 000 hektar skog med olika metoder, planera kommande restaureringsobjekt och följa med verkningarna av restaurering.

Forststyrelsen deltar i det av EU delvis finansierade Life Nature-projektet Restaurering och skötsel av ängar i Finland, Sverige och Estland, som koordineras av WWF Finland. Projektet går ut på att man restaurerar kulturlandskap och utreder skötselns inverkan på fjärilsfaunan. År 2003 blev inventeringen av fjärilsarterna klar. I Hindsby i Sibbo restaurerades ett på landskapsnivå värdefullt område av

hagmarker och ängar. På Hangö udd röjdes havsstrandängar: i fortsättningen kommer landskapet där att hållas öppet av betande boskap, vars ägare man slutit avtal med. Även på öar inom kommunerna Inö och Houtskär restaurerades kulturlandskap.

I Rahja skärgård i Kalajoki sköttes ett kulturlandskap av ca 100 betande får. På de av staten ägda fågelområdena Norrfjärden i Kristinestad och Sandskatan i Karleby betade högländsboskap. Syftet är att återställa en lågvuxen havsstrandäng som lämpar sig för vadare.

Restaureringsprojektet gällande värdefulla våtmarker i sydvästra Finland delfinansieras också av EU:s Life Nature-fond. År 2003 byggdes frilufts- och serviceanläggningar vid Mietoisviken, Otajärvi Omenajärvi och Koskeljärvi. Vid Koskeljärvi i Eura uppfördes ett nytt fågeltorn. Största delen av strand-

ängarna vid Mietoisviken sköts redan nu genom bete eller slätter.

Genom att vårda kulturlandskap bevarar man också kulturvärden, i all synnerhet i objekt som har ett historiskt värde. För att få ett öppnare landskap röjdes och slog man fältet intill Pielpajärvi ödemarkskyrka i Enare, Matti Mustas fält i Lemmenjoki nationalpark, Ritakoskifältet i Hammastunturi ödemarksområde och ängarna Ala- och Yläniitty i Pallas-Ounastunturi nationalpark. I Kevo naturreservat sköttes kulturlandskapet vid Kevonsuu äng av en skock får.

Tapio Heikkilä

▲ Vårdare av kulturlandskap i Skärgårdshavet.

Naturturism på naturens villkor

Forststyrelsens naturskydd har utarbetat principer för hållbar naturturism för att styra naturturismen och utveckla förutsättningarna för den på naturskydds- och ödemarksområdena samt på områden som ingår i skyddsprogrammen. Hållbar naturturism utvecklas i samarbete med turismföretagare, lokala invånare, kommuner och andra samfund och organisationer. Principerna realiserar i praktiken på olika sätt, beroende på agerande och område.

Målsättningen med naturskyddsområden är naturskydd, men de tjänar också rekreation, forskningen och naturintresset. Rekreativ bruk av naturen är i allmänhet också naturturism. Med naturturism avses allt resande som är förknippat med naturen med undantag av daglig rekreation i närområden.

Målet för hållbar naturturism är att erbjuda turister fina naturupplevelser så att naturvärdena inte äventyras. Vi strävar efter att beakta ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbara aspekter.

En väl planerad och förverkligad resa hotar inte naturen och den lokala kulturen, och den är inte heller till men för andra som rör sig i naturen. När naturturismen är som bäst kan den erbjuda förutsättningar för fysiskt och psykiskt välbefinnande och stöda det lokala näringslivet.

Forststyrelsen utarbetar för tillfället mätare för att kunna bedöma naturturismens hållbarhet. Med hjälp av dessa mätare kan man följa med naturturismens ekologiska, sociala och ekonomiska verkningar på skyddsområdena. Måttstockarna för hållbar naturturism kommer också att ingå i skötsel- och nyttjandepanerna för skyddsområdena.

Med tanke på intressentgrupperna utgavs en broschyr om hållbar naturturism.

Jari Kosket

▲Vägvisarna vägleder dem som rör sig i naturen till trygga leder. Friluftslederna planeras så att de ömtåligaste områdena bevaras så orörda som möjligt.

Följande nio principer för hållbar naturturism styr vår verksamhet:

- 1 Naturvärden bevaras och verksamheten stöder naturskyddet
- 2 Miljön belastas så litet som möjligt
- 3 Den lokala naturen och traditioner respekteras
- 4 Besökarnas uppskattning av och kunskap om naturen och kulturen ökar
- 5 Besökarnas möjligheter till rekreation i naturen
- 6 Besökares psykiska och fysiska välmående förstärks
- 7 En positiv inverkan på den lokala ekonomin och sysselsättningen
- 8 Informationen och marknadsföringen är av god kvalitet och ansvarsfull
- 9 Verksamheten planeras och förverkligas tillsammans

Forststyrelsens naturum, naturhus och servicepunkter

Naturumet Blåmusslan

Havsparksvägen, 25930 Kasnäs, tfn 0205 64 4620

Ekenäs naturum

Strandallén, 10600 Ekenäs, tfn 0205 64 4613

Servicepunkten Etiäinen

96930 Polcirkeln, tfn 0205 64 7820

Fjällapplands naturum

Peuratie 15, 99400 Enontekis, tfn 0205 64 7950

Hossa naturum

Jatkonsalmentie 6, 89600 Suomussalmi, tfn 0205 64 6041

Ivalo servicepunkt

PB 35, 99801 Ivalo (Ivalontie 10), tfn 0205 64 7701

Kajanalands naturum

Lenttiirantie 342 D, 88900 Kuhmo, tfn 0205 64 6380

Servicepunkten Karhuntassu

Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 6800

Naturumet Kellokas

95970 Äkäslompola, tfn 0205 64 7039

Servicepunkten Kiehininen

Honkapolku 3, 99830 Saariselkä, tfn 0205 64 7200

Kilpisjärvi naturhus

99490 Kilpisjärvi, tfn 0205 64 7990

Koilliskaira naturum

99695 Tankavaara, tfn 0205 64 7251

Nestori – Saimens naturum

Akselinkatu 8 (besöksadress Aino Acktén puistotie 5),
57130 Nyslott, tfn 0205 64 5929

Oskari – Linnansaari naturum

Ohitustie 7, 58900 Rantasalmi, tfn 0205 64 5916

Oulanka naturum

Liikasenvaarantie 132, 93999 Kuusamo, tfn 0205 64 6850

Pallastunturi naturum

99330 Pallastunturi, tfn 0205 64 7930

Pyhäntunturi naturum

Kerontie 22, 98530 Pyhäntunturi, tfn 0205 64 7302

Ruunaa naturhus

Ruunaantie 129, 81750 Pankakoski, tfn 0205 64 5757

Savukoski naturum

Samperintie 32, 98800 Savukoski, tfn 0205 64 7556

Seitsemäinen naturum

Seitsemisentie 110, 34530 Länsi-Aure, tfn 0205 64 5270

Siida – Övre Lapplands naturum

Inarintie, 99870 Enare, tfn 0205 64 7740

Syöte naturum

Erätie 1, 93280 Syöte, tfn 0205 64 6550

Tavastlands naturum

Härkätie 818, 31380 Letku, tfn 0205 64 4630

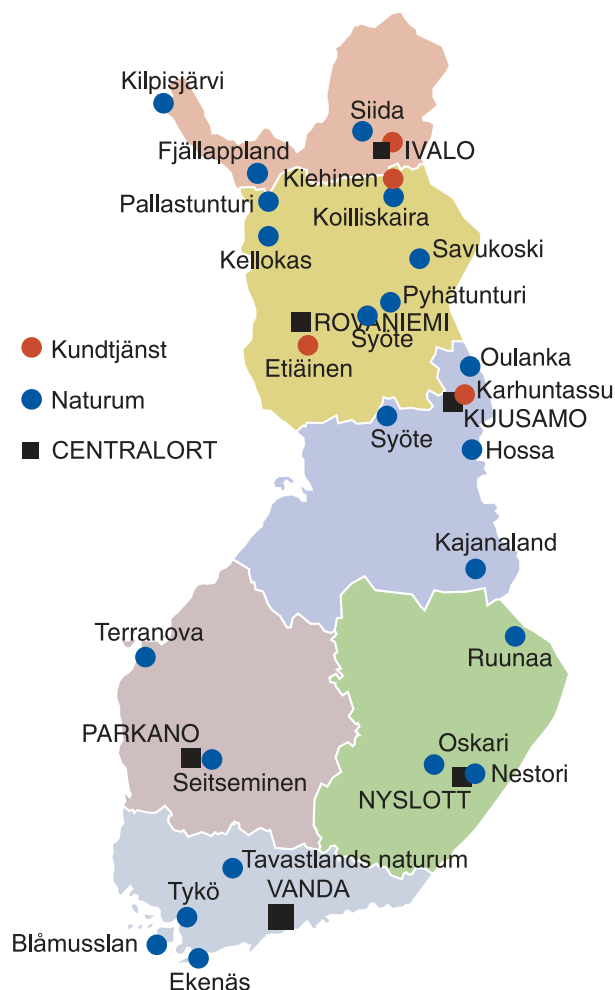
Terranova – Kvarkens naturcenterum*

PL 2 (Museigatan 2), 65101 Vasa, tfn (06) 325 3800

Tykö naturum

Haarlantie 4, 25500 Bjärnä, (besöksadress Skoilantie 491,
Mathildedal), tfn 0205 64 4700

* i samarbete med Österbottens museum

Forststyrelsens naturskydd

Naturskydd, centralenhet, PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100

- Södra Finlands naturtjänster**
PB 94, 01301 Vanda, tfn 0205 64 100
- Västra Finlands naturtjänster**
PB 38, 39701 Parkano, tfn 0205 64 5500
- Östra Finlands naturtjänster**
Akselinkatu 8, 57130 Nyslott, tfn 0205 64 5500
- Österbottens-Kajanalands naturtjänster**
Torangintaival 2, 93600 Kuusamo, tfn 0205 64 6800
- Nordbottens naturtjänster**
PB 8016, 96101 Rovaniemi, tfn 0205 64 7600
- Övre Lapplands naturtjänster**
PB 36, 99801 Ivalo, tfn 0205 64 7700

För naturens och människans bästa

Forststyrelsens naturskydd skyddar och vårdar den ursprungliga, hotade naturen i vårt land samt producerar tjänster för dem som är intresserade av friluftsliv och rör sig i naturen. Vårt arbetsfält omfattar skötseln av så gott som alla landets nationalparker, naturreservat och andra statliga skyddsområden liksom också ödemarksområdena i norr och en hel del andra statliga skyddsområden utrustade för friluftsliv. Våra sex regionala enheter, dvs. naturtjänsterna, ansvarar för skötseln av de här områdena. Information om naturen och de tjänster som står till buds på områdena fås från våra naturum och andra servicepunkter. Uppgifter om dessa finns också på vår webbtjänst www.utinaturen.fi och information om vår verksamhet på våra webbsidor www.metsa.fi.

**METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN**

PB 94 (Fernissagatan 4), 01301 Vanda
Telefon 0205 64 100, telefax 0205 64 4350
www.metsa.fi